

Zrínyi és Szulejmán egymás mellett Példa a megbékélésre

A TÖRÖK VILÁG EMLÉKEI MAGYARORSZÁGON

6/1

FELADATLEÍRÁS

A törökök másfél évszázadon keresztül uralták Magyarország jelentős részét. Itt tartózkodásuk nyomait ma is láthatjuk, sőt élvezhetjük. Erre számos bizonyítékot találhattok.

Nézzetek utána a következőknek!

1. Milyen, máig élő szokások honosodtak meg Magyarországon a török hódoltság alatt?

.....

.....

.....

.....

2. Milyen török eredetű jövevényszavak élnek a mai magyar nyelvben?

.....

.....

.....

3. Melyik az a török előkelőség, akinek sírja (türbéje) van a magyar fővárosban?

.....

4. Melyik nagy magyar történelmi személyiség van Törökországban eltemetve?

.....

5. Milyen, török eredetű műemlékek, turisztikai látványosságok találhatóak Magyarországon?

.....

.....

.....

.....

Gyűjtsétek képeket az internetről, amelyek segítségével illusztrálni tudjátok majd a beszámolótokat! Osszátok meg egymás között a feladatokat!

„EL KELL PUSZTÍTANI MÉG A MAGJÁT IS!”

(RÉSZLET GÁRDONYI GÉZA: *EGRI CSILLAGOK*
CÍMŰ REGÉNYÉBŐL)

6/2A

A piacon mindjárt megkezdődött a kótyavetye. Öt megrakott szekér és nyolc apró török ló.

A cipóosztó deákat kihúzták az ágyból. Egy asztalt eléje, egy dobost melléje. Kikiáltónak megtették Bódogfalvit.

- Kezdjük a lovakon – mondotta Pető.
- Egy gyönyörű arabus ló – kezdte Bódogfalvi.
- Vesd össze a kettőt – szólt Mekksey.

Mert két egyforma kis pej ló volt a zsákmányban.

No, azokra senki se ígért, de azért elkeltek. Dobó megbízta Mekkseyt, hogy a két szép lovat vegye meg az apródoknak. Hát Mekksey megvárta, szól-e valaki.

De mindenki a fegyverekre és a ruhafélékre tartogatta a pénzét. Mekksey megvette négy forinton mind a nyolc lovat, és bevezette az istállóba.

A szekerek következtek. Azokból már bőven fordult ki a sok szép fegyver. Egy-két dénáron ékköves kardot, elefántcsont nyelű puskát lehetett venni. Az asszonyok a ruhafélékért versenyeztek. Fügedy egy húszfontos buzogányt vett, Paksy Jób bársony csótárt, Zolnay egy ezüst sisakot, amelynek orrvédő pecke volt. Hullt a pénz Mihály diák elé, s a deák szorgalmasan jegyezte, hogy ki mit vett, és mennyit adott érte.

Mikor az első szekérnek a fenekére értek, Bódogfalvi vidáman kiáltott:

- Most pedig következik ama híres Dárius királynak a kincsesládája!

S egy katona segítségével szép borjúbőrös ládát emelt a saroglyára.

A láda be volt csukva, de zár vagy lakat nem látszott rajta. Balta kellett, hogy felszakíthassák.

A vár népe szint nyomta egymást kíváncsiságában. Ha a Dárius kincse nincs is a ládában, bizonyosan értékes holmi van benn.

- Én egypár ezüstkupát szeretnék venni – mondotta a várnak az egyik kocsmárosa.
- Én egy szép selyemkendőt – szólt egy piros csizmás leány.

Mert hogy már egy csomó női ruhát meg egy néhány virágcserepet dobtak le a szekérről, nyilvánvaló volt, hogy némelyik török tiszt elhozta a feleségét is.

– Én csak egy pár papucsot szeretnék – mondotta egy öregasszony. – Mindig hallotta, hogy a török jó papucsot varr.

A láda felpattant.

A nézők nem csekély meglepődésére egy hat-hét éves fiúcska emelkedett ki belőle.

Egy fehér arcú, őz-szemű, ijedt török gyermek. A haja rövidre nyírt. A testén ingecske.

A nyakán egy aranypéNZ.

Bódogfalvy káromkodott:

- Tyű, azt a rusnya, békafejű teremtésit annak a fügefán termett apádnak!

S tréfás utálattal fintorgatta az orcáját.

Nevettek.

– Csapd agyon a porontyát! – rikoltott át a másik kocsiról egy katona.

– El kell pusztítani még a magját is! – mondotta egy másik.

A gyerek sírva fakadt.

– Lépj hát ki, az apád sarkantyúját! – ordította Bódogfalvy.

S megfogta a vállánál. Kiemelte a ládából, s ledobta a gyepre úgy, hogy elbukott.

A gyerek sikoltott.

Mindenki gyűlölettel nézett reá.

– Jaj, de csúf! – mondotta egy asszony.

– Nem is csúf – felelte a másik.

A gyerek pedig könnyes, ijedt szemmel és görbe szájjal állott a földön is. Minden pillanatban törült egye a szemén. Rémulten tekintett hol erre, hol arra. Hangosan nem mert sírni, csak szepegett.

– Üssétek agyon! – kiáltott újból a sátorbontó katona.

A gyermek a hangtól megriadt, és egy asszony szoknyájához bújt; belerejtette az arcát. Véletlenül az az asszony volt, amelyik azt mondta, hogy csúf a gyerek. A sütőasszonyok közül való sovány, sasorrú vénasszony. A karja akkor is fel volt gyűrve, a fején hátrakötött kék kendő.

– Ó, hogyisne! – szólalt meg akkor, a gyermek fejére téve a kezét. – Hátha nem is török. Ugye, fiam, nem vagy török?

A gyermek felemelte az arcát, de nem felelt.

– Hát mi volna? – szólott Bódogfalvi. – Itt vannak a ruhái is. Itt a sapkája, piros; itt a dolmánya, ez is piros! Ki látott már ilyen bugyogót? Madzag van az alján; össze lehet húzni, mint a zacskót szokás.

S ledobálta a gyermeknek a ruháit.

– Annem – szólalt meg a gyermek –, nerede?

– No, ugye, hogy magyar?! – kiáltott az asszony diadalmasan. – Azt mondja: „Anyám, gyer ide!”

– Dehogy magyar az, Vasné – szólott Pető nevetve. – Nem azt mondja az, hogy jer ide, hanem azt, hogy nerede. Azt kérdezi, hol az anyja.

És a gyermekhez fordult:

– Jok burda anang! (Nincs itt az anyád.)

A gyermek erre megint sírva fakadt. [...]

Vasné letérdelt, és szóltanul öltöztette a gyermeket. Piros bugyogó, piros sapka, piros saru, violaszín bársonydolmány. Bizony foltos a dolmányka, fakó a piros saru. Megtörülte a kötényében a fiúnak az arcát.

– Vissza kell eresztetni – mondta aztán vélekedésképpen.

Pető maga se tudta, mit tegyen.

– Ej – ordította Bódogfalvy a kardját kirántva –, hát a mi gyerekeinket nem öldösik-e meg a kutyák? Még a csecsemőnek se kegyelmeznek!

– Szúrd le! – kiáltotta a sátorbontó.

Vasné elrántotta a gyermeket, s a karját tartotta, hogy a katona meg ne üsse.

– Ne bántsd!

S már akkor három asszony is fogta a gyermeket. Mikorra a katona visszadugta a kardját, a gyermek úgy eltűnt a szoknyák és a kötények között, hogy kopóval se lehetett volna megtalálni.

„EL KELL PUSZTÍTANI MÉG A MAGJÁT IS!”

6/2B

CSOPORTOS FELADATLAP

Válaszoljatok közösen írásban a következő kérdésekre!

1. Miért okoz csalódást, hogy a ládikából egy gyerek kerül elő?

.....
.....

2. Miért találják csúfnak a török kisfiút a magyarok?

.....
.....

3. Miért akarják megölni?

.....
.....

4. Mit gondoltok, miért védik meg őt az asszonyok?

.....
.....

5. Milyen gesztussal nyeri meg a gyerek még a legellenségesebb asszonyt is?

.....
.....

6. Biztosan ismeritek Andersennek *A rút kis kacska* című meséjét. Mennyiben emlékeztet a török kisfiú helyzete a rút kis kacsáéra?

.....
.....

„EL KELL PUSZTÍTANI MÉG A MAGJÁT IS!”

6/2C

ÚTMUTATÓ A SZEREPJÁTÉKHOZ

Próbáljátok meg elképzelni, hogyan látja az esetet a török gyerek. Gondoljatok arra, hogy egy szót sem ért a magyar beszédből, csak a gesztusokat látja, és az indulatokat érzékeli. Játsszátok el a jelenetet a gyermek szemszögéből halandzsa nyelven! Próbáljátok mozdulatokkal és hanglejtéssel érzékeltetni az eseményeket!

A élményeitek alapján válaszoljatok az alábbi kérdésekre!

1. Milyen érzései vannak a jelenet során Bódogfalvynak?

.....
.....
.....

2. Mit érez a jelenet során Pető?

.....
.....
.....

3. Mit érez Vasné?

.....
.....
.....

4. Mi játszódhat le a török kislány fejében?

.....
.....
.....

5. Mit gondoltok általában erről a történetről?

.....
.....
.....

Válasszatok szereplőket, és játsszátok el a piaci jelenetet!

EGY KÉZFOGÁS

(RÉSZLET GÁRDONYI GÉZA: *EGRI CSILLAGOK*
CÍMŰ REGÉNYÉBŐL)

6/3A

A következő napon nem ágyúszóra virradtak. A sátorok ott fehérlettek a halmokon és helyoldalokban, de törököt nem lehetett látni.

– Vigyázzunk – mondotta Dobó –, nehogy valami csel érjen bennünket.

S a föld színe alatt az üregekhez, fenn meg a szakadékokhoz állította az őrséget.

Mert nemigen lehetett már a fal tetején állni sehol. A vár olyan volt, mint az egérrágtá mandulatorta. Magától is omlott már néhol a fal, ha fölül ráléptek.

Ahogy nézegetik a török sátorok különös csendességét és néptelenségét, egyszer csak azt mondja valaki, úgy vélekedésképpen:

– Elmentek...

Mint a sebesen harapódzó tűz a száraz avaron, ismétlődik a szó szanaszét a várban:

– Elmentek! Elmentek!

S egyre hangosabb örömmel: – Elmentek! Elmentek!

Azonban a tisztek senkit sem eresztettek ki a falak közül.

Napfölkelte után negyedórával egy asszonyt jelentettek az őrök. A fejére borított fekete selyem feredzséről látszott, hogy török asszony.

Maklár felől jött. Öszvéren ült. A magas káplájú nyeregben előtte egy kis magyar gyerek. Az öszvért a kantáránál fogva egy tizenöt éves szerecsen fiú vezette.

Kaput nem nyitottak az asszony előtt. De hogy is nyitottak volna, ha kapu nem volt?

Az asszony belovagolt a kapu melletti szakadékon. Magyarul nem tudott, hát csak ezt a szót kiáltotta:

– Dobó! Dobó!

Dobó a kapuomladék tetején állva bámult a város felé. A török nőt látta jönni. S azt is mindjárt gondolta, hogy az asszony a kis Szelimnek az anyja. Mégis, hogy a nő az ő nevét kiáltotta, lesántikált az omladékról.

Az asszony leborult a lábához. Aztán újra fölemelte a fejét, térden maradva nyújtotta feléje a magyar gyereket.

– Szelim! Szelim! – mondotta, a két kezét könyörgőn összetéve.

A magyar gyerek hatéves forma volt. Barna arcú, kis okos szemű fiú. A kezében fából faragott lovacskát tartott.

Dobó rátette a kezét a fiú fejére.

– Hogy hívnak, fiam?

– Jancsinak.

– Hát a másik neved?

– Bojnemissza.

Dobó az örömtől megrezzenve fordult a Sándor-bástya felé.

– Gergely! Gergely! – kiáltotta. – Fussatok hamar Gergely hadnagy úrhoz!

De már akkor Gergely rohanvást rohant a bástyáról.

– Jancsikám! Janicskám! – kiáltotta könnyes szemmel. S majd megette a gyermeket. – Jer anyádhoz!

A török asszony tíz körömmel ragadta meg a fiúcskát. Megragadta, mint a sas a bárányt.

– Szelim! – kiáltotta kikarikásodott szemmel. – Szelim!

Látszott rajta, hogy kész széttépni a gyermeket, ha a magáét meg nem kapja.

Egy perc múlva lobogó alsószoknyában sietett Éva a palotából. A feje a homlokán át be volt kötve fehér kendővel, de az arca örömtől piroslott. Kezén futtatta maga mellett a kis török gyermeket. A kis Szelim a szokott török ruhájában volt, s nagy karaj kaláccsal futott Éva mellett

Mind a két anya kitárt karokkal röppent a maga gyermekéhez.

Az egyik azt kiáltotta:

– Szelim!

A másik azt kiáltotta:

– Jancsikám!

S letérdeltek gyermekükhöz. Ölelték, csókolták.

S amint a két asszony ott térdelt egymással szemben, egyszer csak összepillantottak, s kezet nyújtottal egymásnak.

EGY KÉZFOGÁS

6/3B

CSOPORTOS FELADATLAP

Válaszoljatok közösen írásban a következő kérdésekre!

1. Mi éreznek az asszonyok, amikor visszakapják gyereküket?

.....

.....

.....

.....

2. Mit gondoltok, miért nyújtanak a végén kezet egymásnak?

.....

.....

.....

3. Miben különbözik egymástól a két asszony?

.....

.....

.....

.....

4. Ellenségeknek tekinthetők-e? Indokoljátok meg a választ!

.....

.....

.....

.....

5. Mi kapcsolja össze a két asszonyt?

.....

.....

.....

.....

ZRÍNYI ÉS SZULEJMÁN

6/4

VÁLASZTHATÓ HÁZI FELADAT

Zrínyi Miklós a magyarok számára nevezetes történelmi személyiség, igazi hősként őrzi nevét az emlékezet. Szulejmán szultán, aki a magyarok szempontjából veszedelmes ellenség, a törökök szemében számít igazi hősnek, akit az utókor nagy emberként, dicső uralkodóként tisztel.

Döntsd el, hogy Zrínyi vagy Szulejmán alakjával szeretnél foglalkozni! Az ugyanazt a feladatot választókkal együttműködve, vállalj részt az alábbi feladatok egyikének megoldásában!

1. feladat – a Zrínyivel foglalkozók csoportja számára

Nézzetek utána, hogy milyen fontos eseményei voltak Zrínyi Miklós életének, és milyen körülmények között halt meg!

Vegyétek ki a könyvtárból Zrínyi (a szigetvári hős dédunokája) *Szigeti veszedelem* című eposzát! Keressetek a műben izgalmas részleteket, és néhány jól szavaló diák készüljön fel ezek bemutatására!

2. feladat – a Szulejmán szultánnal foglalkozók csoportja számára

Nézzetek utána, hogy milyen fontos állomásai voltak Szulejmán szultán életének, és milyen tetteit őrzi a történelem. Ezzel kapcsolatban részletes anyag található a Sulinet Digitális Tudástárban.

ZRÍNYI ÉS SZULEJMÁN EGYMÁS MELLETT

6/5

ÚJSÁGHÍR

Néhány héten belül Szigetváron Szulejmán udvariasan arrébb húzódik, hogy helyet adjon maga mellett Zrínyinek. Történik mindez török javaslatra és török pénzen, magyar bejegyzéssel. Három évvel ezelőtt avatták fel a baranyai város határában a Magyar–Török Barátság parkot, amelynek fő helyét a Szulejmán arcát megformázó kétméteres bronzszobor foglalja el. A keleties kőkerítéssel övezett egyhektáros park ötletét vegyes érzelmekkel fogadták az emberek. Mert bár a török hódoltság másfél évszázada már messze van tőlünk, és Szigetvár ragaszkodik a török kor emlékeihez, Szulejmán azért egy támadó sereg vezéréként lépett a földünkre, és hadjáratainak megszámlálhatatlan áldozata volt.

A törökök sejtették, hogy szoborállító szándékukat viszolygás fogadhatja. Ám fontosnak ítélték, hogy a Nagy és a Törvényalkotó állandó jelzővel illetett – az államférfiúi teljesítményének elismeréséül a Fehér Házban is szobrot kapó – Szulejmánra park emlékeztessen halálának helyszínén. Merthogy a mohácsi győztes, a magyar föld ellen 1566-ban immár hetedszerre hadat vezénylő, 72 esztendőes Szulejmán Szigetvár ostroma közben halt meg.

A baranyai város vezetősége nem tiltakozott a törökök elképzelése ellen. A szigetváriak bíztak abban, hogy a park afféle török zarándokhely lesz, így a város híre, vonzereje – és persze bevétele – gyarapodhat. Ennek eddig nincs számottevő jele. Ellenben a Demirel elnök és az akkori kultuszminiszter által felavatott park – benne a Szulejmán-szoborral – felháborított nyilatkozatokhoz, majd tüntetésekhez vezetett.

Ennek hatására a török kulturális tárca elhatározta, hogy Szigetvár hőisének, a halhatatlan katona-politikusnak, Zrínyi Miklósnak is szobrot öntetnek a Szulejmán-szoborral megegyező anyagból és méretben.

A török mester által alkotott szobor bármely pillanatban megérkezhet Szigetvárra. A közgyűlés legutóbb arról döntött, hogyan helyezték el Zrínyit és Szulejmánt: egymással szemben, avagy egymás mellett? Az egyik képviselő úgy vélte, hogy a történelem megidézését az fejezné ki, ha a két portré farkasszemet nézne. Az illető egyedül maradt véleményével, mert a többi városatya az egymás melletti elhelyezést támogatta.

Megkérdeztem néhány történészt, de egyikük sem tud arról, hogy a tervezett szigetvári szoborpárosnak volna valahol előképe. Az egymás életét kiontó történelmi személyiségeket eddig nem volt szokás egymás mellé tenni. Vagyis a Szigetváron szoborarcot öltő magyar–török gesztus valószínűleg páratlan eset.

(Ungár Tamás újságcikke nyomán, Népszabadság, 1997. október)

Feladatok

A két szobrot végül is egymás mellett állították fel Szigetváron. Húzd alá a következő mondat elején azt a szót, amelyik kifejezi a véleményedet, és fejezd be a megkezdett mondatot!

Helyes / Nem helyes, hogy Szulejmán szobrot kapott Szigetváron, mert .....

.....

Te hogyan helyezted volna el a két szobrot, egymással szemben vagy egymás mellett?

Miért? .....

.....

